

za reaktivnu, a ne proaktivnu politiku, modificiranje karaktera znanstvenog rada na način da primjenjivost i popularizacija nerijetko dolaze u prvi, a teorijsko-istraživački rad pada u zadnji plan“ (Biti i Škokić, 4). Овај зборник нам указује да постоје и друге могућности, ма колико оне биле ограничене, као и да је стално преиспитивање заправо кључ проналажења достојног места хуманистике у савременом друштву. Макар се стварни научноистраживачки рад у хуманистички повремено морао маскирати у мерљивост, популаризацију и применљивост – пре свега да би се могло обезбедити финансирање истраживања – његови резултати не морају (чак не смеју) бити у складу са потребама и/или захтевима неолибералних господара новца. Може то на први поглед деловати као сужење поља рада, али чак и унутар задатих форми могуће је очување слободе мисли, бар као семе наредне експанзије хуманистике (и хуманости), до које само треба издржати.

Љиљана Гавриловић

Камп, коридор, граница. Студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту

Уреднице Емина Бужинкић и Маријана Хамершак,
Институт за етнологију и фолклористику, Центар за мировне студије,
Факултет политичких знаности Свеучилишта у Загребу, Центар за
истраживање етничности, држављанства и миграција,
Загреб 2017.

Зборник *Камп, коридор, граница. Студије избјеглиштва у савременом хрватском контексту*, уредница Емине Бужинкић и Маријане Хамершак, окупља радове фокусиране на хрватску деоницу тзв. миграцијског коридора, формираног у јесен 2015. године, који је за циљ имао успостављање контроле над транзитним кретањем миграната тзв. западнобалканском рутом према државама централне и западне Европе. Коридор је повезао Грчку и Турску са Аустријом и Немачком. Хрватска, као једна од држава на тзв. коридору, организовала је транспорт миграната од границе са Србијом, најпре до Мађарске, а потом, након подизања оградe, до Словеније. Коридор је затворен у марту 2016. године. Радови се заснивају на емпиријским истраживањима и обрађују читав низ кључних теоријских проблема и проблематизују начине на које се креира, трансформише и регуларизује миграцијска пракса и концепти с њом у вези. Текстови окупљени у овом зборнику настали су на основу излагања представљених на конференцији *Камп, колодвор, граница: микростудије избјеглиштва у савременом хрватском контексту*, одржаној 14. и 15. априла 2016. године у Загребу, у организацији Центра за мировне студије, Центра за истраживање етничности, држављанства и миграција при Факултету политичких знаности Свеучилишта у Загребу, Иницијативе „Добродошли!“ и Института за етнологију и фолклористику.

У тексту „Заробљени у кретању: о хрватској деоници балканског коридора“ Маријана Хамершак и Ива Плеше обрађују системе реструктурирања и фортификације европских граница, које се, схваћене као функција контроле кретања, у Хрватској материјализују у облику строго регулисаних канала кретања и имобилизације у јесен и зиму 2015–2016. године. Коридор схваћен као место

успостављања границе путем апартхејда и сегрегације, каналисања кретања и комуникације, као мобилна детенција, која се може рекреирати независно од физичких граница државе и независно од њеног правног система, као и отпори наметнутим „правилима игре“ – представљају централне теме текста.

Текст Душка Петровића „Хуманитарно изузеће: нормализација суспензије права у кампу и коридору“ надовезује се на претходни. Дискурс безбедносног хуманитаризма, који у средиште ставља начелну бригу за биолошки живот, посредно есенцијализује националне и расне идентитете. У покушају да заштити биолошки живот, у кампу и коридору се као потврда да је контрола успостављена, суспендује читав спектар права која важе у уобичајеном друштвеном простору и примењују се посебна, изванредна правила, таутолошки оправдавана начелном бригом за биолошки живот.

Ива Грубиша у тексту „Ми и они? Културноантрополошко пропитивање теренског искуства у Славонији“ говори о конструкцији избеглица као радикалног Другог и Нас бавећи се проблемом репрезентације избеглица у медијима, као и питањем односа моћи, које се огледају не само у начинима управљања кретањем избеглица, конфигурацијом и додељивањем функција просторима прихватних центара и подручјима преласка границе, већ и привилегованом позицијом репрезентације избеглица као жртви и као претње. Поставља изузетно важно питање: како је, и поред оваквог деловања епистократских дискурса, могуће успоставити солидарност.

Теа Шкокић и Рената Јамбрешић Кирић у тексту „Схоппинг центар ненормалне нормалности: етнографија дистрибуцијског шатора у избјегличком кампу у Славонском Броду“ приказују функционисање хуманитарне индустрије / „хуманитарног бизниса“ у сектору директног пружања помоћи и услуга. Већ постојећи модели из свакодневног живота преносе се у избјеглички камп и представљају некакву перверзију нормалности: конзумеризам, потрошња материјалних ствари, пре свега дониране одеће, проткане су уписаним значењима у којима се огледају жеље и наде избеглица везане за будућност у Европи.

У тексту „Зимски прихватно-транзитни центар Републике Хрватске: етнографско истраживање у славонскобродском кампу за избјеглице“, Маријана Хамершак и Ива Плеше разматрају могућности спровођења етнографског истраживања у контролисаном простору избјегличког кампа. Многе методе су морале бити измењене и прилагођене специјалним околностима у којима је приступ просторима, али и неким питањима, био отежан, па чак и онемогућен. И поред свих ових проблема (или управо због свих ових проблема), етнографско теренско истраживање дало је потпуно нове увиде у проучавани феномен.

Емина Бужинкић у тексту „Добродошли вс. добропрошли: кризна мобилизација и солидаризација с избјеглицама у Хрватској као транзитној земљи“ говори о позадини етаблираног дискурса о Хрватској као земљи која се добро носила са избјегличком кризом, који се у пракси сводио, уместо добродошлице, на „добропрошлицу“ и игнорисао међународне обавезе у погледу поштовања права избеглица. Иницијатива „Добродошли!“ супротстављала се кршењу права, бирократизацији и репресији и позивала на мобилизацију и солидаризацију с избјеглицама, уз поштовање међународног хуманитарног права и активирање свих

механизма заштите који из хуманитарног права произилазе, позивање на политичку одговорност, као и успостављање регионалне солидарности.

У тексту „Избегличка криза” и говор несвјесног“, Катарина Пеовић Вуковић, анализирајући производњу слике избеглица у хрватским медијима, уочава значењски потенцијал означавајућег „избеглица“, који се пуни најразличитијим садржајима, који припадају социјалној, економској или политичкој сфери. Говор о избеглицама, фокусирајући се на одређене теме и концептуалне метафоре, највише казује о ономе ко говори, о промишљањима, о сопственој идентификацији и позицији у систему политичке моћи и ауторитета.

Овај изузетно богат зборник поставља сијасет одважних питања не само о хрватској деоници миграцијског коридора, балканској рути и „избегличкој кризи 2015–2016. године“, проблематизује широко прихваћене теорије и концепције о стању, положају и диметима међународног хуманитарног права, о глобалним трендовима развоја миграцијских политика и њихових последица, већ разматра и домете и ограничења примене научних метода (пре свега, етнографског теренског истраживања) у специфичним контекстима у којима се посматрани феномен јавља. Значај овог зборника огледа се и у интердисциплинарности и ширини приступа и представља драгоцен допринос разумевању веома важне и комплексне теме, која превазилази локалне и регионалне границе. Представља незаобилазно штиво не само за научнике, већ и за представнике цивилног сектора заинтересоване за феномен миграција, због своје широке перспективе и дубине увида.

Марта Стојић Митровић

Dance, Field Research, and Intercultural Perspectives. The Easter Customs in the Village of Svinița

Eds. Liz Mellish and Selena Rakočević.

ICTM Study Group on Ethnocoerology, Sub-Study Group on Field Research Theory and Method.

Pančevu: Kulturni centar Pančeva, 2015.

У оквиру Међународног савета за традиционалну музику (ICTM) већ годинама делује посебна група посвећена етнокоерологији, а у оквиру ње и подгрупа за теорију и методологију теренског рада (Sub-study Group for Field Research Theory and Methods of the International Council for Traditional Music – ICTM – Study Group on Ethnocoerology). На иницијативу Селене Ракочевић, једне од чланица ове групе, организовано је теренско истраживање у селу Свиница у Румунији 4–7. маја 2013.

Свиница се налази у Ђердапској клисури у Румунији, отприлике на половни пута Молдава–Оршава, а њени становници већином су Срби. Ово насеље је најисточније од села у Клисури у којима има српског становништва, и у извесној мери је из географских и историјских разлога изоловано од других. Свиница је позната у српској етнологији захваљујући истраживању које је 1969. године у њој спровело неколико сарадника Етнографског музеја из Београда, а чији су